

העזרה מהסוגיא

פרשת כי תבוא ה'תשפ"ד נבא בתרא פא. - פו:

דף פא - פג

◆ דיני ביכורים:

- בחוץ לארץ - אין חיוב ביכורים דכתיב מ'ארצך'א.
- בגר:
 - לתירוץ הראשון בתוס':
 - באופן שאין אמו מ'ארץ - מביא ואינו קורא משום שאינו יכול לומר 'אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו'.
 - באופן שאמו מ'ארץ:
 - [תוספתא ביכורים א ב]
 - גר מבני קיני חותן משה - מביא וקורא משום שיכול לומר 'אשר נשבע ה' לאבותינו' כיון שאמו מ'ארץ, וכן יכול לומר 'לתת לנו' משום שנתנו לבני קיני חלק בארץ.
 - שאר הגרים - מביא ואינו קורא משום שאינו יכול לומר 'אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו'.
 - לתירוץ השני בתוס':
 - באופן שאין אמו מ'ארץ:
 - לתנא של המשנה - מביא ואינו קורא משום שאינו יכול לומר 'אשר נשבע ה' לאבותינו'.
 - לרבי יהודה:
 - גר מבני קיני חותן משה - מביא וקורא משום שיכול לומר 'אשר נשבע ה' לאבותינו' כיון שאברהם נחשב אב לכל הגויים, וכן יכול לומר 'לתת לנו' משום שנתנו לבני קיני חלק בארץ.
 - שאר הגרים - מביא ואינו קורא משום שאינו יכול לומר 'אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו'.
 - באופן שאמו מ'ארץ:

✽ הערות ✽

א תוס' בתירוץ הראשון נוקטים שביכורים נחשבים מצוה התלויה בארץ ולפי"ז תוס' מבארים שהסיבה שצריך פסוק למעט ביכורים בחוץ לארץ משום שהיה הו"א שיש חיוב ביכורים בחוץ לארץ משום שביכורים הוקשו לבשר בחלב שנוהג גם בחוץ לארץ, ותוס' בתירוץ השני נוקטים שביכורים לא נחשבים מצוה התלויה בארץ משום שהחיוב תלוי באדם ולא תלוי בפירות ולכן יש חיוב ביכורים גם באופן שהפרי על האילן, וכן הפירות לא נאסרים באכילה עד שהפריש ביכורים, אבל תרומה ומעשר נחשבים מצוה התלויה בארץ משום שהחיוב תלוי בפירות ולכן יש חיוב תרומה ומעשר רק לאחר מירוח, וכן הפירות נאסרים באכילה עד שיפריש מהם תרומה ומעשר.

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

○ גר מבני קיני חותן משה - מביא וקורא משום שיכול לומר 'אשר נשבע ה' לאבותינו' כיון שאמו מישראל, וכן יכול לומר 'לתת לנו' משום שנתנו לבני קיני חלק בארץ.

○ שאר הגרים - מביא ואינו קורא משום שאינו יכול לומר 'אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו'.

• זמן הבאת ביכורים:

○ באופן שהביא את הביכורים עד סוכות - מביא וקורא.

○ באופן שהביא את הביכורים מסוכות ועד חנוכה:

▪ באופן שבצר את הביכורים לאחר סוכות - מביא ואינו קורא משום שהביכורים לא נראו לקריאה.

▪ באופן שבצר את הביכורים לפני סוכות:

• באופן שהיה דעתו בשעת הבצירה להביא את הביכורים לפני סוכות - לא מביא את הביכורים כיון שהביכורים נראו לקריאה ונדחו ו'כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו'.

• באופן שהיה דעתו בשעת הבצירה להביא את הביכורים לאחר סוכות - מביא ואינו קורא משום נחשב שהביכורים לא נראו לקריאה.

• דיני שליחת ביכורים ביד שליח:

○ באופן שהבעלים 'לקח' את הביכורים והשליח 'הביא' את הביכורים, או באופן שהשליח 'לקח' את הביכורים והבעלים 'הביא' את הביכורים או באופן ששליח אחד 'לקח' את הביכורים ושליח אחר 'הביא' את הביכורים - אפשר להביא את הביכורים ואי אפשר לקרוא מקרא ביכורים².

○ באופן שהשליח 'לקח' את הביכורים ו'הביא' את הביכורים לבית המקדש:

▪ לרשב"ם - אפשר להביא את הביכורים והבעלים קורא מקרא ביכורים.

▪ לתוס' - אפשר להביא את הביכורים והבעלים אינו קורא מקרא ביכורים³.

◆ דיני הכנסת חולין לעזרה:

• באופן שאינו עושה בחולין עבודה - מותר.

• באופן שעושה בחולין עבודה (כגון הגשה או תנופה) - אסור⁴.

◆ דיני הקונה אילנות:

• באיזה אופן נחשב שקנה שדה אילן:

○ מספר האילנות שקנה:

▪ באופן שקנה שלשה אילנות - נחשב שדה האילן.

☞ הערות ☞

ב הגמ' מבארת שאפשר לקרוא מקרא ביכורים רק באופן שהלקיחה וההבאה היו על ידי אדם אחר ולא באופן שהלקיחה הייתה על ידי אדם אחד וההבאה הייתה על ידי אדם אחר דכתיב 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה' והיה צריך לכתוב 'הבאת מראשית' ולכן דורשים מי שלוקח הוא מביא, ורשב"ם מבאר שהכוונה 'לקיחה' היא בצירה ולפי"ז באופן שאדם אחד בצר את הביכורים ואדם אחר הביא את הביכורים לבית המקדש אי אפשר לקרוא מקרא ביכורים, אמנם תוס' סוברים שהכוונה 'לקיחה' היא ללקיחה מתוך הבית ולפי"ז באופן שאדם אחד לקח את הביכורים מתוך הבית ואדם אחר הביא את הביכורים לבית המקדש אי אפשר לקרוא מקרא ביכורים.

תוס' מוסיפים שבאופן שהבעלים בצר את הביכורים בסתמא ולאחר מכן שלח את הביכורים ביד שליח אי אפשר להביא את הביכורים כיון שהביכורים נראו לקריאה ונדחו, ורק באופן שהבעלים בצר את הביכורים על דעת לשלוח את הביכורים ביד שליח נחשב שהביכורים לא נראו לקריאה וממילא אפשר להביא את הביכורים ללא קריאה.

ג רשב"ם מבאר שבאופן שהשליח לקח את הביכורים והביא אותם לבית המקדש השליח אינו יכול לקרוא מקרא ביכורים משום שלא יכול לומר 'אשר נתת לי אבל הבעלים יכול לקרוא מקרא ביכורים משום ששלוחו של אדם כמותו, אמנם תוס' סוברים שגם באופן זה הבעלים לא יכולים לקרוא.

ד רשב"ם בפירוש הראשון מבאר שהמקור שאסור להכניס חולין לעזרה דכתיב 'כי ירחק ממך המקום וזבחת' ודורשים בריחוק מקום ולא בקירוב מקום שאסור להקריב חולין בעזרה וה"ה שאסור להכניס חולין בעזרה, ורשב"ם בפירוש השני מבאר שהמקור שאסור להכניס חולין לעזרה הוא מדרבנן גזירה שמה ינהגו בהם מנהג חולין ויחשבו הרואים שהם קדשים ויבואו לזלזל בקדשים.

הגמ' מוסיפה שאסור להכניס לעזרה פירות שהם ספק ביכורים (כגון שקנה אילן ויש ספק האם קנה גם את הקרקע) משום שעושה בביכורים עבודה, אמנם באופן שהבעלים הקדיש את הפירות מותר להכניס את הפירות לעזרה, ותוס' מוסיפים שדין זה נאמר רק בביכורים שלא עושה בהם כל כך עבודה (שהרי ביכורים צייכים הגשה למזבח ותנופה, וכן אמירת הפסוקים של 'מקרא ביכורים' אינה מעשה בגוף הפירות) אבל ספק תודה אסור להביא איתה לחם לעזרה כיון שלפי הצד שאינה תודה לחם נחשב חולין בעזרה, ואפילו באופן שמקדיש את הלחם אסור להכניס את הלחם לעזרה כיון שיש הוכחה גמורה שהלחם נעשה עבור התודה כיון שעשה ארבעים חלות מארבעה מינים.

- באופן שקנה שני אילנות - לרבנן ספק האם נחשב ספק האילן לרבי מאיר נחשב שדה האילן.
- באופן שקנה אילן אחד - לרבנן לא נחשב שדה האילן, לרבי מאיר ספק האם נחשב שדה האילן.
 - צפיפות האילנות שנחשב שדה האילן:
 - לרבי שמעון - יותר מארבע אמות ופחות משמונה אמות.
 - לרבי יהודה:
 - לרב נחמן - יותר משמונה אמות ופחות משש עשרה אמות.
 - לרבי - יותר מארבע אמות ופחות משש עשרה אמות.
- האם הקונה אילן קנה קרקע:
 - באופן שנחשב שדה האילן:
 - לרבי עקיבא שמוכר ב'עין יפה' - יש לקונה זכות להשאיר את האילנות עד שימותו, וכן לחזור וליטוע אילנות אחרים, וכן קנה חלק מהקרקע בשיעור 'תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלא אורה וסלוי'.
 - לחכמים שמוכר ב'עין רעה' - הדין כמו לרבי עקיבא אלא שאין לו זכות של 'חוצה להן כמלא אורה וסלוי'.
 - באופן שספק האם נחשב שדה האילן או באופן שלא נחשב שדה האילן - יש לקונה זכות להשאיר את האילנות עד שימותו, וכן יש לקונה זכות ללכת בשדה של המוכר עד לאילנות.
 - דיני קציצת הענפים באופן שהענפים גדלו מחוץ למקום הקרקע:
 - באופן שנחשב שדה האילן - יש לבעל הקרקע זכות לקצוץ את הענפים משום שהצל של הענפים מזיק לבית השלחין.
 - באופן שספק האם נחשב שדה האילן או באופן שלא נחשב שדה האילן - אין לבעל הקרקע זכות לקצוץ את הענפים משום ששיעבד את שדהו לצורך האילן עד שימותו ונכלל בשיעבוד זה שלא יקצוץ את הענפים.
 - דיני גידולים מהגזע ומהשרשים:
 - באופן שנחשב שדה האילן - הגידולים שייכים לקונה.
 - באופן שספק האם נחשב שדה האילן או באופן שלא נחשב שדה האילן:
 - לרשב"ם:
 - בכל האילנות - הגידולים מהגזע שייכים לקונה והגידולים מהשרשים שייכים למוכר.
 - בדקל - הגידולים מהגזע ומהשרשים שייכים למוכר.

⊕ הערות ⊕

- ה בדברי המשנה מבואר שרבי יהודה סובר ששיעור צפיפות האילנות הוא עד שש עשרה אמה, ורבי סובר שכיון שלא מצאנו שרבי יהודה חולק על רבי שמעון בשיעור של ארבע אמות מסתבר שמודה לו אמנם רב נחמן סובר שמסתבר שכמו שלפי רבי שמעון שיעור צפיפות האילנות הוא מארבע אמות עד שמונה כן לפי רבי יהודה שיעור צפיפות האילנות הוא משמונה אמות עד שש עשרה אמות.
- רשב"ם מבאר שהשיעור של ארבע אמות הכוונה שיש רווח בין אילן לאילן לפחות בשיעור ארבע אמות והשיעור של שמונה אמות ושש עשרה אמות הוא 'עד ולא עד בכלל' אבל באופן שיש שמונה אמות בדיוק או שש עשרה אמות בדיוק לא נחשב שדה האילן, אמנם תוס' סוברים שהשיעור הוא 'עד ועד בכלל' ובאופן שיש שמונה עשרה אמות בדיוק או ששה עשרה אמות בדיוק נחשב שדה האילן ורק באופן שיש יותר משיעור זה לא נחשב שדה האילן.
- ו בדברי הגמ' מבואר שהמקום של 'חוצה להן כמלא אורה וסלוי' שייך לבעל השדה ולבעל האילן יש לו זכות ללקט פירות ולכן לבעל האילן אין זכות לזרוע במקום זה זרעים, ולרב יוסף לבעל השדה יש זכות לזרוע שם זרעים שמקום זה שייך לו ולאביי בעל השדה אינו רשאי לזרוע שם זרעים כיון שאם יזרע שם זרעים ובעל האילן ילקט פירות ויפלו הפירות על הזרעים הם יטנפו, ורשב"ם מבאר שבשיעור של 'תחתיהן וביניהן' בעל האילן רשאי לזרוע שם זרעים כיון שמקום זה שייך לבעל האילן לגמרי.
- ז הגמ' מביאה שרבי אלעזר סובר שכמו שנחלקו התנאים באדם שקנה בור וזות מחבירו לרבי עקיבא קנה את הדרך לבור ולזות משום שמוכר בעין יפה ולחכמים לא קנה את הדרך משום שמוכר בעין רעה, כך נחלקו התנאים באופן שקנה אילן מחבירו וקנה קרקע האם יש לקונה זכות של 'חוצה להן כמלא אורה וסלוי' לרבי עקיבא יש לקונה זכות זו משום שמוכר בעין יפה ולחכמים אין לקונה זכות זו משום שמוכר בעין רעה, ורבי אלעזר פסק כחכמים ולכן נקט שאין לקונה זכות זו ורבי חייה בר אבא פסק להלכה כרבי עקיבא ולכן נקט שיש לקונה זכות זו [ע"פ שטמ"ק בשם רבינו יונה].
- ח הגמ' מבארת שאפילו לפי רבי עקיבא שסובר שמוכר בעין יפה מוכר יש לבעל הקרקע זכות לקצוץ את הענפים משום שהצל מזיק לבית השלחין ונזק זה הוא נזק גדול לקרקע שלו ולכן פשוט שלא נתן לקונה זכות זו.
- ט הגמ' מבארת שהכוונה 'גזע' הוא למקום באילן שרואה את פני החמה והכוונה 'שרשים' למקום שאינו רואה את פני החמה, והגמ' מוסיפה שהקונה צריך לקצוץ את הגידולים מהגזע ואינו רשאי להשאירם על האילן משום שאם ישאיר את הגידולים באילן יש חשש ש'מסקא ארעא שרטון' ויראה שגידולים אלו הם אילן נפרד ויבואו לומר שקנה קרקע.
- י רשב"ם מבאר שנחלקו האמוראים בטעם שבדקל הגידולים מהגזע שייכים למוכר שרב פפא סובר שאין דרך הדקל להוציא גידולים מהגזע והקונה מסיח את

▪ לתוס' בפירוש הראשון:

• בכל האילנות:

- אילן שעדיין לא נקצץ - הגידולים מהגזע שייכים לקונה והגידולים מהשרשים שייכים למוכר.
- אילן שנקצץ:

▪ לרב זביד - הגידולים מהגזע ומהשרשים שייכים למוכר.

▪ לרב פפא - הגידולים מהגזע שייכים לקונה והגידולים מהשרשים שייכים למוכר.

○ דקל - הגידולים מהגזע ומהשרשים שייכים למוכר^א.

▪ לתוס' בפירוש השני:

• לרב זביד - הגידולים מהגזע ומהשרשים שייכים לקונה^ב.

• לרב פפא:

○ בכל האילנות - הגידולים מהגזע שייכים לקונה והגידולים מהשרשים שייכים למוכר.

○ בדקל - הגידולים מהגזע ומהשרשים שייכים למוכר.

• חיוב ביכורים בקונה אילן:

○ באופן שנחשב שדה האילן - הקונה צריך להביא ביכורים ולקראו מקרא ביכורים.

○ באופן שספק האם נחשב שדה האילן - הקונה צריך להביא ביכורים ולא קורא מקרא ביכורים^ג.

○ באופן שלא נחשב שדה האילן - הקונה לא צריך להביא ביכורים.

◆ דיני מכירת בהמה:

• באופן שמכר את הראש - בבהמה גסה לא מכר את הרגלים ובבהמה דקה מכר את הרגלים.

• באופן שמכר את הרגלים - לא מכר את הראש.

⊕ הערות ⊕

דעתו מגידולים אלו, אמנם רב זביד סובר שדרך הדקל להוציא גידולים מהגזע אלא שכיון שיתכן שהדקל יתייבש מיד הקונה מסיח את דעתו מהגידולים מהגזע (אבל בשאר האילנות הקונה לא מסיח דעתו מהגידולים מהגזע כיון שגם באופן שהאילן יתייבש אפשר לקצוץ את האילן בראשו והוא יחזור ויצמח שוב).

ורשב"ם מוסיף שיש נפק"מ בין רב זביד לרב פפא באופן שקנה את הדקל לחמש שנים וממילא באופן שהדקל יתייבש בתוך חמש שנים יש לקונה זכות לחזור וליטוע דקל אחר שלפי רב פפא הגידולים מהגזע שייכים למוכר כיון שאין דרך הדקל להוציא גידולים מהגזע והקונה מסיח את דעתו מגידולים אלו, אמנם לרב זביד הגידולים מהגזע שייכים לקונה כיון שבאופן זה הקונה לא מסיח את דעתו כיון שאם הדקל יתייבש יש לו זכות לחזור וליטוע דקל אחר.

יא תוס' בפירוש הראשון מבארים שנחלקו האמוראים בטעם שבדקל הגידולים מהגזע שייכים למוכר שרב פפא סובר שאין דרך הדקל להוציא גידולים מהגזע והקונה מסיח את דעתו מגידולים אלו, אמנם רב זביד סובר שדרך הדקל להוציא גידולים מהגזע אלא שכיון שיתכן שהדקל יתייבש מיד הקונה מסיח את דעתו מהגידולים מהגזע, ויש נפק"מ במחלוקת זו בשאר אילנות באופן שנקצצו פעם אחת שלרב זביד כיון שיתכן שהאילנות יתייבשו מיד וגם באופן שיקצצו את האילן בראשו אינו יחזור ויצמח שוב הקונה מסיח דעתו מהגידולים מהגזע ולכן הגידולים מהגזע שייכים למוכר אבל לרב פפא כיון שדרך שאר האילנות להוציא גידולים מהגזע הקונה לא מסיח דעתו.

יב תוס' בפירוש השני מבארים שרב זביד סובר שהקונה שני אילנות כיון שבאופן שיתייבשו הקונה יטול את האילן עם שרשיו המוכר מסיח דעתו מהגידולים מהשרשים ולכן הגידולים שייכים לקונה, ותוס' מוסיפים שרב זביד מודה באופן שאדם קנה אילנות לחמש שנים וממילא באופן שיתייבשו הקונה לא יטול את האילן עם שרשיו שהגידולים מהשרשים שייכים למוכר כיון שהמוכר לא הסיח דעתו.

יג הגמ' מבארת שבאופן שיש ספק האם נחשב שדה האילן יש ספק האם יש חיוב של ביכורים ומספק הבעלים צריך להביא את הביכורים כיון שיש צד שיש חיוב ביכורים ומאידך הבעלים צריך להפריש תרומות ומעשרות כיון שיש צד שאין חיוב ביכורים.

הגמ' מוסיפה שבאופן שיש ספק האם יש חיוב ביכורים לא קוראים מקרא ביכורים כיון שאם יקרא מקרא ביכורים יש בכך 'מחזי כשיקרא' או משום שלא יבואו לפטור את הביכורים מתרומות ומעשרות (אדם אחר שרואה מקראים מקרא ביכורים יסבור שיש חיוב ביכורים ודאי ולא יפריש תרומות ומעשרות או אדם זה שרואה שיש חיוב מקרא ביכורים לא יפריש תרומות ומעשרות), והגמ' מוסיפה שבאופן שהבעלים בצר את הביכורים בסתמא אינו יכול להביא את הביכורים כיון שהביכורים נראו לקריאה ונדחו, אבל באופן שהבעלים בצר את הביכורים על דעת לשלוח את הביכורים ביד שליח ולאחר מכן השליח הביא את הביכורים לבית המקדש אפשר להביא את הביכורים כיון שהביכורים מראש לא נראו לקריאה (וכפי שהתבאר לעיל הערה ב).

הגמ' מבארת שבאופן שמפריש תרומות ומעשרות מספק ביכורים צריך להביא את התרומה לכהן או מדין ביכורים או מדין תרומה, וצריך להביא את המעשר שני לכהן שיאכלו בירושלים, וצריך להביא את המעשר עני לכהן עני, וצריך להפריש מעשר ראשון ממקום אחר, ולפי המ"ד שאפשר להביא מעשר ראשון לכהן (ראה להלן בסמוך) יכול להפריש מעשר ראשון מהפירות עצמם ולהביא את המעשר ראשון לכהן.

נחלקו התנאים למי נותנים את המעשר ראשון לרבי עקיבא ולוי ולרבי אלעזר בן עזריה לכהן, ותוס' מביאים שבדברי הרשב"ם משמע שמעיקר הדין לכו"ע מעשר ראשון ללוי אלא שרבי אלעזר בן עזריה סובר שבזמן עזרא הלוי לא עלו מבבל לארץ ישראל ולכן עזרא קנס אותם שיתנו את המעשר ראשון לכהן, אמנם תוס' חולקים על דברי הרשב"ם וסוברים שרבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה נחלקו מעיקר הדין למי נותנים את המעשר ראשון לרבי עקיבא ולוי ולרבי אלעזר בן עזריה לכהן או ללוי, ולאחר שעזרא קנס לרבי עקיבא המעשר ראשון ניתן לכהן או ללוי ולרבי אלעזר בן עזריה רק לכהן.

- באופן שמכר את הקנה - בבהמה גסה לא מכר את הכבד ובהמה דקה מכר את הכבד.
- באופן שמכר את הכבד - לא מכר את הקנה.

דף פד

◆ דיני הונאה:

- באופן שהיה הונאה בשווי המקח:
 - פחות משתות - המקח קיים ולא מחזיר את האונאה.
 - שתות:
 - לרבי יהודה הנשיא - מי שהיה לו הונאה יכול להחליט האם המקח יהיה קיים ויקבל בחזרה את האונאה או שהמקח יתבטל^י.
 - לרבי נתן - המקח קיים ומחזיר אונאה.
 - יותר משתות - המקח בטל^י.
- באופן שהיה הונאה בסוג המקח:
 - באופן שסיכמו על מכירת חיטים יפות ונמצאו יפות או שסיכמו על מכירת חיטים רעות ונמצאו רעות - המוכר והקונה לא יכולים לחזור בהם.
 - באופן שסיכמו על מכירת חיטים יפות ונמצאו רעות או באופן שסיכמו על מכירת חיטים רעות ונמצאו יפות - מי שהיה לו הונאה יכול לחזור בו^י.
 - באופן שסיכמו על מכירת חיטים לבנות ונמצאו אדומות או להיפך - המוכר והקונה יכולים לחזור בהם^י.

דף פה - פו

◆ דיני קנינים במטלטלים:

- הגבהה - קונה בכל מקום.
- משיכה:
 - מטלטלים שדרכם בהגבהה - נקנים בהגבהה ולא נקנים במשיכה.
 - מטלטלים שאין דרכם בהגבהה:
 - בחצר הלוקח - קונה^י.

☞ הערות ☜

יד בדברי הגמ' בבבא מציעא [נ ב - נא א] מבואר שלפי רבי יהודה הנשיא באופן שהיה הונאה ללוקח הלוקח יכול לחזור בו עד הזמן שיכול להראות את המקח לתגר או לקרובו ובאופן שהיה הונאה למוכר המוכר יכול לחזור בו לעולם כיון שאין המקח בידו, והגמ' בסוגיא מוסיפה שבאופן שהיה הונאה בדמי המקח ולאחר המקח (בתוך הזמן שהמתנאה יכול לחזור בו) השתנו דמי המקח (כגון שבתחילה היה הונאה ללוקח ולאחר מכן הוקר המקח ונהיה הונאה למוכר או באופן שבתחילה היה הונאה למוכר ולאחר מכן הוזל המקח ונהיה הונאה ללוקח) דין האונאה נקבע לפי שעת המקח.

טו תוס' בתירוץ הראשון מבארים שבאופן של הונאה יותר משתות המוכר והקונה יכולים לחזור בהם משום שהמקח לא חל, ותוס' בתירוץ השני מבארים שבאופן של הונאה יותר משתות המתנאה יכול לחזור בו אלא שבאופן שחוזר בו ותובע את דמי ההונאה יכול חברו לחזור בו משום מקח טעות.

טז רשב"ם ותוס' מבארים שבאופן שסיכמו על מכירת חיטים יפות ונמצאו רעות הקונה יכול לחזור בו למרות שלא היה הונאה בשווי המקח אלא מכר לו בשווי חיטים רעות, וכן באופן שסיכמו על מכירת חיטים רעות ונמצאו יפות המוכר יכול לחזור בו למרות שלא היה הונאה בשווי המקח אלא מכר לו בשווי של חיטים יפות משום שיש הונאה בסוג המקח.

רשב"ם מבאר שמחלוקת התנאים בדין הונאת שתות האם מי שהיה לו הונאה יכול לבטל את המקח נאמרה רק באופן שלא היה הונאה בסוג המקח אלא הונאה בשווי המקח, אבל באופן שהיה הונאה בסוג המקח כגון שסיכמו על חיטים יפות ונמצאו רעות או שסיכמו על חיטים רעות ונמצאו יפות לכו"ע מי שהיה לו הונאה יכול לחזור בו כיון שלא רצה סוג מקח זה.

בדברי הגמ' מבואר שבאופן שהיה הונאה בסוג המקח ולאחר המקח (בתוך הזמן שהמתנאה יכול לחזור בו) שווי המקח השתנה (כגון שבתחילה היה הונאה ללוקח ולאחר מכן הוקר המקח ונהיה הונאה למוכר או באופן שבתחילה היה הונאה למוכר ולאחר מכן הוזל המקח ונהיה הונאה ללוקח) דין האונאה נקבע לפי שעת המקח.

יז בדברי המשנה מבואר שה"ה באופן שסיכמו על מכירת יין ונמצא חומץ או להיפך שהמוכר והקונה יכולים לחזור בהם, והגמ' מבארת שלמרות שנחלקו התנאים לענין הפרשת תרומה האם יין וחומץ נחשבים מין אחד או שני מינים מ"מ לענין מקח וממכר לכו"ע נחשבים שני מינים משום שיש אנשים שרוצים יין ולא חומץ ויש אנשים שרוצים חומץ ולא יין לכו"ע נחשבים לשני מינים והמוכר והקונה יכולים לחזור בהם.

יח תוס' מבארים שמשיכה מועילה גם באופן שהחפץ נמצא בתוך כלי של המוכר.

- בחצר של שניהם או בסימטא - קונה.
- בחצר שאינה של שניהם או בחצר של המוכר - לא קונה.

• קנין חצר:

- בחצר של הלוקח:
 - באופן שהחפץ נמצא ללא כלי או באופן שנמצא בתוך כלי של הלוקח - קונה.
 - באופן שהחפץ נמצא בתוך כלי של המוכר - ספק האם קונה^ט.
- בחצר של שניהם או בסימטא - לא קונה.
- בחצר שאינה של שניהם או בחצר של המוכר:
 - בסתמא - לא קונה.
 - באופן שבעל החצר השכיר את החצר ללוקח - קונה^כ.

• קנין כלי:

- באופן שהכלי שייך ללוקח:
 - באופן שהכלי נמצא ברשות הלוקח - קונה.
 - באופן שהכלי נמצא בחצר של שניהם או בסימטא - קונה^{כא}.
 - באופן שהכלי נמצא בחצר שאינה של שניהם או ברשות הרבים - לא קונה.
 - באופן שהכלי נמצא ברשות המוכר:
 - באופן שהמוכר אמר לו שיקנה - קונה.
 - בסתמא - ספק האם קונה^{כב}.
- באופן שהכלי שייך לאדם אחר:
 - באופן שלא השאיל למוכר והקונה - לא קונה.
 - באופן שהשאיל להם לצורך הקנין:
 - לפני שהתמלאה המידה - מושאל למוכר.
 - לאחר שהתמלאה המידה - מושאל לקונה.

﴿ הערות ﴾

ט הגמ' מבארת שכמו שיש ספק האם כלי של הלוקח קונה ברשות המוכר האם קונה על ידי הכלי וביאור הספק הוא האם הולכים אחר ה'רשות' או אחר ה'כלי' (וכפי שיובא להלן בסמוך) כך יש ספק בכלי של המוכר ברשות הלוקח האם הולכים אחר ה'רשות' וקונה בקנין חצר או שהולכים אחר ה'כלי' ולא קונה בקנין חצר, ותוס' מעירים שהיה אפשר לחלק שבכלי של המוכר ברשות לוקח פשוט שקונה כיון שדעת המוכר שהכלי יתבטל לחצר.

כ בדברי הבריייתא מבואר שבחצר שאינה של שניהם אפילו באופן שבעל החצר לא השכיר את החצר ללוקח אלא 'קניב עליו' הלוקח קונה, ורשב"ם מבאר שדין זה נאמר בין בחצר שאינה של שניהם ובין בחצר של המוכר אמנם תוס' מבארים שדין זה נאמר רק בחצר שאינה של שניהם שבעל החפץ יכול לזכות את החפץ לבעל החצר כדי שיזכה בה עבור הלוקח אבל בחצר של המוכר לא יכול המוכר לזכות את החפץ ללוקח.

כא תוס' מבארים שהדין שכלי של לוקח קונה נאמר באופן שהמוכר אמר לו 'זיל קני' או באופן שהמוכר מדד את החפץ הנקנה משום שהמידה נחשבת כאמירת זיל קני.

כב תוס' מבארים שהצד שכלי קונה ברשות מוכר הוא שהמוכר מתכוון להשאיל לקונה את מקום הכלי.

הגמ' דנה באופן שהבעל זרק את הגט לתוך קלתה של האשה האם האשה מגורשת, ובדברי הגמ' מבואר שלפי הצד ש'כליו של לוקח ברשות מוכר' האשה מגורשת בכל אופן, ולפי הצד ש'כליו של לוקח ברשות מוכר' לא קונה נחלקו האמוראים לשמואל בדרך כלל אינה מגורשת ובאופן שקלתה קשורה לאשה ותלויה עליה מגורשת (ורשב"ם מבאר שאופן זה דומה להגבהה), ולריש לקיש בדרך כלל אינה מגורשת ובאופן שקלתה קשורה לאשה מגורשת, ולרב אדא בר אהבה בדרך כלל אינה מגורשת ובאופן שקלתה מונחת בין ירכותיה מגורשת, ולרבי משרשיא בנו של רבי אמי בדרך כלל אינה מגורשת ובאופן שבעלה מוכר קלתות מגורשת, ולרבי יוחנן מגורשת בכל אופן משום שהבעל אינו מקפיד על מקום חיקה ועל מקום קלתה.